„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље		
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. год	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 183. У Новом Саду, у уторак 17. (30.) септембра 1913. Година XXIX.

Имамо браће овде.

Тешки положај српскога народа у овим крајевима, како на политичком, тако и на привредном пољу, изазива у нас бојазан, да ће нас овде нестати, што стоји у вези са великим догађајима на Балкану и читавим преображајем европскога истока. Па се бојати, да ће српски народ у овим крајевима потегнути у своју стару постојбину, у новоослобођене крајеве Србије, те ће ускорити нестајање Српства у овим крајевима. Ово је темељно опровргнуто у овом листу у чланцима: *„Сеоба у Србију“*, где је казано, да ће овде остати још доста Срба, који се *не ће* иселити, а они, који се иселе, биће од велике користи Србији у новоослобођеним крајевима.

Али једно на сваки начин стоји: да се ми Срби овде, као старији седеоци према другим етничким елементима, који су надошли, помало губимо. Српски елеменат у Бачкој и Банату, који је пре педесет и неколико година још доста добро доминирао, данас услед државне политике сасвим је устукнуо. Но срећом што Срби овде, нарочито у Бачкој, налазе *наслона* у сродним и братским елементима, који пређе према њима *нису* били пријатељски расположени.

Са гледишта тога наслона за Србе, ми у највећој мери морамо уважавати *најновије кретање браће Буњеваца у Бачкој за осигурање њихове народности.*

Кад говоримо о Буњевцима, то хоћемо да говоримо и о Шокцима у Бачкбј. Зна се, какав је велики број те наше браће католичке вере у Бачкој, па с тога они имају великога значаја за нас Србе овде. До сад су се Буњевци разликовали од бачких Шокаца, ма да су и једни и други исте вере и истога језика. До скора ипак, са мањим изнимкама, није било *конубијума* међу Буњевцима и Шокцима, није било женидбе и удадбе међу њима. А то се разјашњава тиме, што су данашњи Буњевци разним околностима турскога господства дошли амо са реке *Буне*, из крајне Херцеговине, па се као нека рурална аристократија држали, те је заиста из буњевачких породица поникла она многа мађарска центрија у Бачкој.

Буњевачко кретање у Бачкој за осигурање своје народности односно свога матерњега језика не пониче од данас и јуче, већ томе има скоро педесет година. То је још из доба врлог буњевачкога родољуба, каноника, а потоњег насловнога бискупа *Антуновића*, па буњевачкога родољуба *Шарчевића* и многих других. Те буњевачке родољубе најживље су подупирали Срби. Познат је био суботички Србин, пок. Бошко *Вујић*, који је у буњевачком кретању за њихову народност гледао и српски интерес. Али сви напори из онога доба били су узалудни, јер она буњевачка интелигенција, која је поникла из богатих буњевачких сељака, како је обукла грађански капут, таки се одродила, те отишла у бачку центрију са шовинистичким тежњама.

За дивно је чудо, да се тај красни буњевачки сељачки сталеж, остављен од своје интелигенције, могао до данас у свој својој *свежини* одржати. Он је одржао и *без своје интелигенције*, све своје народне особине у својој породици, па очувао свој буњевачки или, како би без зазора рекао, свој *„раски“* језик.

Но дало се предвидети, да ће се пре или после буњевачка интелигенција, по природи ствари, сетити свога народа и њему се приљубити. А ово све видимо у најновије доба. *Данас Буњевци имају своју буњевачку интелигенцију*, која се учила на *„високим школама“*. И чудновато! Морао је доћи највећи степен шовинизма, да изазове реакцију у корист буњевачкога језика. У Суботици, где има неких 50.000 буњевачких сељака, и то великих газда, Буњевцима шовинистичка струја у Суботици није допустила *никаква* буњевачка друштва, *па напослетку ни* **тамбурашко** *буњевачко друштво*. Али ту је онда стала буњевачка интелигенција, буњевачка омладина, на браник свога народа. Створила је свој орган *„Невен“*. Истина, *не политички* орган, али бар орган за *друштвене* прилике и за *неговање* свога матерњега *језика*. Но према саставу данашњега варошкога представништва у Суботици, буњевачка интелигенција није се могла надати, да ће то представништво што попустити Буњевцима од свога шовинизма. С тога је буњевачка интелигенција ступила у додир са мађарском опозицијом. Имали су заједничке састанке, где су од мађарске опозиције били одушевљено примљени. Та буњевачка интелигенција саставила је и свој програм у врло скромним границама за очување свога матерњега језика и за респектовање тога језика пред властима. Каже се у том програму: да органи управних власти и судови имају опћити са Буњевцима на *њиховом* језику. Иначе се буњевачка интелигенција свуда заједнички организирала са мађарском опозицијом.

Да се буњевачка интелигенција тако крепко почела кретати, има се приписати и крепкој потпори од стране родољуба из Хрватске. Према *народном јединству* Хрвата и Срба, *Срби у Бачкој данас у Буњевцима налазе свога наслона*, као што фактично буњевачка интелигенција братски општи са српском интелигенцијом. Хоће ли се Буњевци звати Хрватима или Србима, то је споредна ствар.

Други *наслон*, који Срби у Бачкој имају, то су браћа *Словаци*. Од вајкада су Словаци и Срби посланици народносне странке на угарском сабору *солидарно* поступали. То је тако традиција, старо предање још из доба *Штуровога*, који је још пре године 1848. око себе купио Србе ђаке, који су се у Пожуну учили. Данас је та солидарност још много веће обиме заузела. У Бачкој Словаци и Срби свуда солидарно поступају. Тако је н. пр. неко време био установљен турнус за бирање посланика на угарски сабор у *кулпинском изборном срезу*. При последњем избору за угарски сабор, да би био изабран народносни посланик у Кулпину, баш су Словаци истакли за кандидата једнога *српског свештеника*, па су Словаци и католици и лутерани гласали на српскога свештеника. Наравно, да при огромној гувернаменталној пресији, којој је подлегао и велики део Срба, Словаци са српским свештеником нису могли успети. Али је ипак врло значајно то истицање српскога свештеника од стране Словака.

И на унијатске Русине у Бачкој ми се Срби у Бачкој не можемо потужити. Интелигенција тих Русина чита српске новине са ћирилицом, а наравно да их привлачи Србима, што им је богослужење исто као и у православних Срба.

У свима тим појавама лежи *огромна разлика* у оном, што је некад, пре шездесет и више година било, и сада. Године 1848. при српском покрету, и Буњевци-Шокци и Словаци и Русини у Бачкој, били су најнепријатељскије расположени против Срба. Они су се *оружаном руком* борили против Срба. Данас су сви ти народи *пријатељски* расположени према Србима, јер осећају да су *сродни* са Србима.

С тога ми Срби у Бачкој и према данашњем нашем тешком положају, немамо узрока да сумњамо у нашу будућност у Бачкој, јер наша будућност скопчана је и са будућношћу Буњеваца-Шокаца, Словака и Русина у Бачкој.

Данашње кретање наше браће Буњеваца у Бачкој од врло је великога значаја.

⊙

Ко је крив за други балкански рат?

— Санзационалан чланак љубљанског „Словенског Народа“. —

Под насловом: *„Ко је крив за братоубилачки рат?“* љубљански *„Словенски Народ“* доноси овај ванредно занимљив чланак:

„Словенски листови претресају данас питање, ко је прави кривац за братоубилачки рат између Бугарске и Србије? Да је бугарска прва почела нападати, то је *потпуно доказана ствар*; то данас признају и Бугари. Али није још разјашњено, која је одговорна личност у Бугарској дала наредбу за напад. Обично се за главног кривца свих потоњих бугарских несрећа сматра тадањи бугарски министар-председник Стојан *Данев*. Међутим, то је мишљење само у толико оправдано у колико је Данев, као министар-председник, био одговоран за све одлуке и своје акције, које су се у критичним тренутцима извршиле у име бугарске владе. Необорна је пак чињеница, да *у најкритичнијем тренутку влада Стојана Данева није имала у рукама све конце државне политике*, и да су тада судбину Бугарске одређивале разне неодговорне личности, које су на своју руку и против изричне воље владе изазвале догађаје, који су доцније имали по Бугарску катастрофалне последице.

Министарство Стојана Данева било је представљено и људима народне странке, која је међу свима бугарским странкама највише словенска и према томе најсрбофилскија. Од почетка бугарско-српског спора бугарска народна странка доследно је заступала начело, да спор са Србијом треба изравнати мирним путем. Један између вођа ове странке је Иван Ев. *Гешов*. Док је био шеф владе, Гешов је, држећи се горе поменутих страначких начела, *свом својом одлучношћу радио на полишици братскога споразума са Србијом*. Кад је пак видео да добијају надмоћност силе, које сасвим отворено раде на томе, да се српско-бугарски спор реши крвавим путем, Иван *Гешов уклонио се је својевољно с положаја* министра-председника не хотећи примити на себе одговорност за злочиначко проливање крви.

После Гешова је дошао као министар председник Стојан *Данев*. Као представници народне странке остали су у кабинету Ст. Данева министар финансија Тодоров, министар правде Бурев и министар просвете Пејев. Као раније у кабинету Гешова, ова три представника бугарске народне странке заступали су и у новом кабинету Стојана Данева начело, да је у еминентном, па чак и у животном интересу Бугарске, да се братски и пријатељски споразуме са Србијом у свима спорним питањима.

16. (29.) јуна био је сазван *крунски савет*, у коме су, поред министара, узели учешћа и први бугарски генерали са *Савовом* на челу. На овом крунском савету **бугарски генерали** *заступали су свом одлучношћу гледиште, да одмах и безусловно треба отпочети с војним операцијама против Србије и Грчке*. Против овог гледишта бугарских генерала устао је одлучно министар финансија *Тодоров*, који је у своме говору доказивао потребу мирнога споразума, завршујући тај говор речима: „Мир, мир, мир по сваку цену!“

Говор министра финансија разбеснео је све присутне генерале. Дошло је до *бурних призора*. Генерали су довикивали министру Тодорову да је издајник; **Савов** *је, ван себе од љутине*, **ћутио Тодорова и машио се револвера.** Настала је *гужва*, и тешком муком пошло је осталим министрима за руком, да се на конференцији васпостави мир.

Блед као зид, узвикнуо је тада министар Тодоров Савову: „Желим само, господине генерале, да гори ударац него што је овај, не добије вашом кривицом, бугарски народ!“

На овом крунском савету није створена никаква одлука. Саветовање се је продужило и сутра дан. У овој другој седници крунскога савета решено је у начелу, да се не почињу војне операције, него да се прими суд Русије.

Тада се је догодило нешто неочекивано. У директној супротности с одлуком крунскога савета начелник генералштаба *Фичев издао је још истога дана указ, да се у Македонији отпочне војна акција*. Тај указ није видео ни један члан министарског савета, и министар председник Данев спремао се је на пут у Петроград, да чује суд рускога цара у бугарско-српском спору.

Тако су прошла три дана. У вече трећега дана приступио је у кафани дописник једног угледног страног листа једном народном посланику и показао му депешу, да се већ три дана у Македонији бије крвава битка између савезника. Изненађен овом вешћу, посланик је потражио министра Бурева и саопштио му текст поменуте депеше.

— Није могуће, није могуће!... — говорио је запрепашћени министар, — па ми смо решили, да се с наше стране не смеју отпочињати непријатељства!...

Још исте вечери одржан је министарски савет, на коме се је прво утврдила тачност поменуте депеше, а затим издала категорична писмена наредба војној управи, да се с места обуставе војне операције. На ту наредбу генерал-штаб послао је лаконски одговор:

— Сад је већ сувише доцкан!...

Ови потпуно аутентични под аци

вели „Словенски Народ“, показаће доцније несумњиво јасно, ко је прави кривац братоубилачког и за Бугаре тако катастрофалног рата.

Једна увреда.

Поводом ухапшења проф. Васе Стајића.*)

Ми се радујемо свакој таквој појави, као што је сада појава турскокањишког, новопокренутог недељног листа *„Новог Живот“*-а, који су покренули штампар Александар *Сеђаков* и г. Александар *Дрндарски*, учитељ. Радујемо се у опће као Срби, јер значи и опет један корак унапред на просветном пољу нашега народа, а на посе као *учитељи*, јер је, како изгледа, покренут иницијативом човека из нашег сталежа, те тиме показао, да ми, толико понижавани учитељи, имамо смисла за просветни рад не само међу четири школска зида, већ и у широј јавности.

Са заносом сам читао уводни чланак „На почетку рада“, чији је аутор свакако покретач колега, а у ком са извесним страхом, али са пуно воље и вере гледа на просветни задатак свога листа. Нарочито нам се допада, што је поменути лист поставио себи један од задатака: ширење антиалкохолизма у нашем народу. Врло је похвално и пропагирање идеје соколства. Ово су два важна фактора како у физичком тако и духовном васпитању нашега народа, јер је „здрава душа могућа само у здравом телу.“

Није ми сврха, да дајем некакву оцену првог броја „Новог Живот“-а, те, према томе, не ћу да говорим о свим чланцима у њему, али преко једног не могу да пређем ћутке. А то је: *„Наш професор Васа Стајић“*, који је чланак *преведен из сегединског* „Friss Ujság“-а.

Ја не знам, господо, шта Вас је побудило да преведете и штампате чланак, **пун понижења и неистине** за једног, пуног пожртвовања, просветног радника. Неугодно би такло чак и нас, ваше колеге, кад бих рекао, да сте то учинили из недостатка материјала већ за први број вашег листа. Шта ће бити тек касније, у будућности, у коју ви, у уводном чланку, гледате са вером од спреме набреклог човека? Овако што не ћу да тврдим, премда вас то још најбоље правда, али смем устврдити, да *ви карактер Васе Стајића, као и карактер његова рада не познајете*, те је само тако и могуће, да делите мишљење са сегединским „Friss Ujság“-ом.

Препуштам од себе способнијима, да изреку стручну оцену вредности Стајићева рада; ја ћу пак, да бисте га могли колико-толико познати, рећи само: да су и њега те исте побуде потакле на покретање његова — како онај сегедински листић вели — „хец-листа“, које и вас на покретање вашег, а то је: народно просвећивање у већим размерима. Држим, дакле, да је ово довољан разлог био, да Ви о г. Васи Стајићу (поводом његова ухапшења) донесете односно прештампате оно, што су *„Браник“* или *„Застава“* о њему донели поводом ухапшења. Оним, што сте *ви* урадили, **увредили** сте не само једног опће признатог просветног радника, госп. Васу Стајића, него *и целу српску омладину*, па тај поступак ни за ваш почетак није пробитачан.

На замисао, којом је ваш рад прожет, ми Вам изражавамо нашу топлу жељу: да истрајете, а *наставите ли пак да, под маском лојалности, прештампавате чланке, којима се наши јавни радници денунцирају, ми вашем „Новом Животу“ желимо само што скорији крах.* Да, бродолом одмах на почетку почетка, што ће неминовно наступити, ако не скренете с пута, на који сте забасали можда услед обиља спреме. *А ево, за што.*

Знајте, да ако хоћете, да идеје, које су у вашем листу заступљене, продру у шире народне слојеве, најбоље је, ако за њих задобијете омладину, за то је пак требало више тактичности, него што је ви у свом првом броју показасте. Јер, надам се, да у свом подузећу не желите остати усамљени, већ да бисте радо примили у своје коло којег и од млађих колега, дакле омладинце, који су *махом Стајићеви ученици*, те који су се, као такови, вашом неопрезношћу осетили *дубоко увређени*, јер знајте, да је *у свима нама по мали део његове српске душе.* Когод познаје г. проф. Стајића, рећи ће, да је он нашу оданост њему потпуно заслужио.

Не можете свој поступак правдати ни тим, што нисте били његов ђак, те да не знате програм његова рада. Ви не бисте смели то не знати, јер, ено рекао сам, да је г. В. Стајић проширио границе свог просветног рада покренув „Новог Србина“, и вас је тај лист требао интересовати у толико пре, што сте и сами мислили да покренете лист са истим задатком.

Оволико за сад, а укаже ли се потреба, да се у овој ствари још која рекне — надајте се.

Да завршим. Добро бисте урадили, кад бисте увреду, нанесену овом *човеку*, загладили, јер доста је горчине и онако, а да му и ми забадамо нож у срце. У противном случају мењајте први део наслова вашег листа.

У *Срп. Крстуру*, 10. (23) окт. 1913.

Риста Урошевић
срп нар учитељ.

*) Услед техничких тешкоћа није могао овај чланак изићи у прошлом (недељном) броју.— Ур. „Бр.“

Први порази Арнаута.

— Одмазда Арнаутима отпочиње. — Српска војска бије и баца натраг Арнауте. — Арнаутски пораз код Орутака и Маврова. — Беспримеран безобразлук бугарског војног министра. — Бугарске комите у арнаутским редовима. —

Још није ни стигла сва новоустројена српска задримска дивизија на најновије бојиште, а *Арнауте већ почиње да стиже одмазда за мучки напад њихов на Србију*, на који их наведоше њихови „пријатељи“. Код Орутака и Маврова Арнаути су љуто страдали од Срба, а кров који дан чућемо за још гора страдања арнаутских зверова.

Бугари су се *сасвим избезумили.* У својој животињској мржњи против српског народа Бугари тако далеко иду, да њихов *министар војни* упућује *командама акт*, у коме **нуди двоструку плату и доплатак оним бугарским официрима, који хоће да иду Арнаутима,** те да ове предводе у њихову разбојничком походу против Србије! Уз то се *800 бугарских комита* бори уз Арнауте против Срба. Кад је тако, онда има право београдска „Штампа“, што каже, да Србија и Бугарска не могу опстати једна поред друге на Балканском Полуострву — или једне или друге мора нестати. А цео српски народ — ако се Бугари у дванаестом часу не тргну и не опамете — *потрудиће се, да Бугарске нестане* са карте Балканског Полуострва.

— Саопштење српске владе. —

Београд, 15. (28.) IX.

У четвртак је изишло ово владино саопштење поводом напада на војног министра генерала *Божановића* због арнаутских упада:

„Од дана, када су Арнаути у Албанији почели упадати у нашу пограничну територију, у грађанству се, а и у неким овдашњим листовима почиње нападати влада, а нарочито министар војни, што је извршио демобилизацију целокупне наше војске а није оставио довољан број трупа у новоослобођеним крајевима, ради безбедности територије од упада Арнаута из Албаније.

Демобилизација је *акт владин.* Указ о демобилизацији подноси краљу на потпис министар војни. Упут за демобилизацију издаје врховна команда, сасвим природно, за то што су све трупе и установе, мобилисане за операцију, стајале под њеном командом. Распоред тих трупа на војишту у детаљу био је познат само врховној команди, а г. министру војном не, те према томе врховна је команда и ставила план распореда трупа које би требале да остану на територији ново-ослобођене и присаједињене Србије. По том плану врховна команда нашла је, да је довољно, да у новим крајевима остави онолико трупа колико је према њеном нахођењу нашла да је потребно.

Распоред тих трупа по гарнизонима у новим крајевима извршен је тачно по прегледу и плану који је врховна команда израдила и послала министру војном на утврђење. По предлогу врховне команде: »пешадијски пукови имали су да се формирају, сходно формацији мирног времена«. По наређењу извршења демобилизације требало је све резервисте отпустити својим кућама. Када би се сви ревервисти пустили кућама остао би у пуковима само кадар, који би био сасвим недовољан, т. ј. чете не би имале јачину мирнодопског састава.

Врховна команда је предложила: „Да би се *огарантовала безбедност* а и да би се могла обављати служба у гарнизонима нових области, потребно је да буде бројна јачина основних јединица родова војске овакве:

»Чете пешадијске (са подофицирима, значарима и редовима) 120.“

„Батерије, ескадрони, болничарске чете, митраљеско одељење и чете градског батаљона да буду мирнодопског састава«.

На основу предлога од стране врховне команде, која је једино била меродавна да предвиди потребан број трупа и њихову јачину за горњи циљ, министар војни издејствовао је указ којим се на вежбу до 6 недеља могу позивати резервисти I. позива народне војске и одмах по том издао је наређење да се на сваку пешадијску чету позове резервиста до броја 120, односно да се прва партија до тога броја и не пушта кућама.

Из овога се види да су краљевска влада односно г. министар војни извршили само оно, што је са најмеродавније стране предложено. Врховна команда, међутим, учинила је тај предлог на основу расположења духова у новим крајевима које је она имала прилике да уочи за све време својег функционисања. Али, садашња ситуација коју она, на основу тога народнога расположења у присаједињеним крајевима, није могла предвидети, јер је она створена агитацијом споља, чини да пројектоване трупе одиста нису довољне да бране наше територије од неочекиваних упада.«

Арнаутске комитске чете.

(*Телеграм Атинске Агенције.*)

Атина, 12. септембра.

Неистините су вести извесних бечких листова, које јављају да тобож свакога дана стижу у Авлону нови бегунци из крајева, које су заузеле грчке трупе.

Неколико арнаутских бегова, међу којима су: председник општине из Делвина Мазим бај, па затим Изет бај, Бан бај и Омер ефендија отишли су у Авлону, али не услед вршених над њима репресалија, као што то веле бечки листови, већ у нарочитом циљу да известе своје сународнике о правичности, једнакости и толеранцији, које уживају Арбанаси пред грчким властима, и да их о томе увере.

Ови бегови, када су стигли у Авлону из сопствене иницијативе покушали су да своје сународнике, који станују у Авлони, изведу из заблуде, у коју су уведени од оних, који имају интереса да грчке власти представе као праве непријатеље арбанашког народа. Све што је о овоме писано у европским листовима, потпуно је без основа.

Док се писало да грчке комитске чете злостављају становнике, доказано је да су неколико села у околини Горице спалиле арбанашке комитске чете, изаслате од стране арбанашке владе, да би се на тај начин доказало, да територије, које су заузеле грчке власти, нису сигурне. Ове комитске чете не задовољавају се само терорисањем становништва, већ пљачкају и ниште све куда прођу. Тако на пример пре два дана, комитска чета Киани беја из Старне, зета Талиан беја, појавила се јужно од Ерсеке и заједно са другим комитским четама починила је многе злочине над грчким становништвом Берата и Авлоне.

Арбанашка влада наоружала је ове комитске чете да би на путу Горица, Ерсека, Лиаковик створила нереде, који би се могли сматрати као борба за ослобођење Арбанаса. Прекјуче између Ерсека и Кедри а, било је сукоба између арбанашких комитских чета и одељења војске. Заробљена је једна цела комитска чета.

Арнаути у Србији.

— Напад на Кичево. — Бугарске комите. — Побуна у гиљанском срезу. —

Београд, 12. септембра.

После пада Дебра *Арнаути* су *продужили напад* у два правца: једним према Гостивару и другим према Струги.

У правцу према Гостивару Арнаути су дошли до села Маврова, где су на положајима биле истакнуте брдске батерије. Борба је била врло кратка, јер су *Арнаути топовском ватром брзо одбијени и у нереду су побегли натраг* према Жировници. Како није даље имало путева, нису се могли топови померити напред, а гоњење нашом пешадијом није се могло извести, пошто је била слаба.

У јужном правцу према Струги, Арнаути су дошли до Кичева, али су ту *заустављени.* До сада нису предузимали никакве нове нападе. Начелник округа дебарског телеграфисао је из Орида, да ће Орид убрзо пасти, ако не стигну појачања, а и начелник округа битољског у једној депеши такође извештава, да ће Арнаути, ако се врло брзо не пошљу појачања, доћи до Битоља. Појачања су *одмах послата.* Војска, која је у понедељак упућена из Србије, синоћ је стигла у Тетово.

Арнаути на српској територији не крећу се у масама, само појединци се одмећу. Живље кретање се осећа у гиљанском срезу. На несрећу тамо није покупљено оружје од Арнаута, кад је дошла српска војска, јер су се одмах предали. Србима из тог среза раздано је оружје, те ће они моћи и сами да се бране.

Арнауте потпомаже и знатан број бугарских комита. На планини Буковику, дознало се поуздано, налази се бугарски војвода Петар *Члулак* са двеста бугарских комита. Бугарске комите *прелазе преко Аустрије до Фијуме* па се одатле морем спроводе у Албанију.

Додир наше послате војске са Арнаутима очекује се вечерас или сутра изјутра.

— Најновије вести. —

(*Телеграм српског Пресбироа „Бранику“.*)

Београд, 15. (28.) IX.

Појачане српске трупе *почеле* су *напредовати на свима странама.* Арнаути су се пред Гостиваром борили имајући *четири топа и митраљезе*, али нису имали успеха против Срба.

Код Орутака имале су српске трупе *огорчену борбу* са далеко надмоћнијим Арнаутима. **Српска артиљерија поразила је Арнауте.**

Арнаути продираху према Кичеву, али су *задржани* на 15 километара. *Срби су повратили позиције Гача и Извор.*

Из Кичева је пошло према селу Зајази *150 српских комита*, да удари на Арнауте.

Срби су код Ујмишта *жестоко ударили* на Арнауте, који су се кретали према Љуми. Срби су *заузели* ујмишку косу Бацана, која господари околином, *одбивши* непријатељево продирање у Љуму. Код Маврова су **Арнаути**, који имађаху 6 топова, **разбијени**. Срби од Маврова *напредују* ка Галичнику и Жировници, а из Кичева ка Дебру. Код Маврова су Срби повратали један од два брдска топа, које Арнаути отеше код Пишкопеје.

Данас је *мобилизирана дринска дивизија* првог позива.

„Балкан“ јавља, да се у околини Струме налази 800 бугарских комита. Исти лист јавља, да је бугарски министар војни упутио акт командама, да *оним бугарским официрима*, који хоће да иду у Албанију, даје *двоструку плату и доплатак.*

Војне мере краљевине Србије.

— Мобилизација првог позива. — Наредба министра војног. —

Београд, 15. (28) IX.

Јуче су службене „Српске Новине“ објавиле овај краљев указ:

МИ

ПЕТАР I.

по милости божјој и вољи народној

КРАЉ СРБИЈЕ

На предлог нашег војног министра, а по саслушању Министарског Савета на основу члана 6. закона о устројству војске, решили смо и решавамо:

Да се ставе *у мобилно стање све јединице и установе I. позива народне војске*, за које министар војни нађе за потребно.

Јачину мобилисаних трупа и установа одређиваће министар војни.

Наш војни министар нека изврши овај указ. **Петар** с. р.

У Београду, 12. септембра 1913. год.

Министар војни, почасни ађутант Њ. В. краља ђенерал, **Мил. Божановић** с. р.

НАРЕДБА

министра војног за 13. септембар 1913. г.

На основу указа Његовог Вел. краља Пов. Ф. Ђ. Бр. 339. од 12. септембра 1913. године

Наређујем:

I.

Да се има сматрати да су у мобилном стању ове јединице и установе I позива народне војске:

1. Све јединице и установе које су стално дислоциране на ново-ослобођеној територији;

2. VII., IX., XI., XII. и XIII. пешадијски пук I. позива народне војске;

3. Брдски артилеријски пук.

II.

Ако кривична дела, предвиђена у војно-казненом закону буду извршена од лица мобилизаних јединица, онда ће иста дела бити расправљена по одредбама војно-казненог законика за мобилно стање.

Министар војни, почасни ађутант Њ. В. краља, ђенерал, **Мил. Божановић**, с. р.

Борбе са Арнаутима.

(*Аутентична саопштења.*)

Београд, 14. септембра.

Према последњим извештајима, које је министарство унутрашњих дела добило из Скопља, наше трупе успешно гоне Арнауте од Кичева и Маврова. Маврово је наша војска заузела.

Српска војска од Кичева и Маврова добила је везу и са успехом гони арнаутске чете у свима правцима.

Све наше трупе у велико су у покрету од Гостивара и нападају Арнауте свом жестином.

Код Маврова Арнаути су имали 4 топа, и због тога су у први мах и могли заузети Маврово, али их је српска артиљерија, чим је стигла на положај, одмах растерала.

Вест, да је Струга заузета, неистинита је. Тамо су већ стигла јака појачања наших трупа, које ће сваки напад Арнаута енергично одбити. *Исто је тако неистинита вест, да су Орид Арнаути заузели*, јер Струга и положаји око ње доминирају Оридом.

У призренском округу влада потпун мир. Тамо се не осећа никакав покрет код Арнаута, они се држе за сада лојално.

Других извештаја и појединости о борбама против Арнаута још нема, јер полицијске власти у Гостивару нису могле добити телефонску везу са командантом наше војске, која је у покрету и стално напредује ка албанској граници гонећи Арнауте.

Пуковник Анђелковић у Тетову.

Скопље, 14. септембра.

Командант трупа пуковник Миливоје *Анђелковић* јуче је стигао у Тетово, одакле је издао наредбе односно размештаја трупа и одашиљања појачања.

Аустро-Угарска и арнаутски устанак.

Чим је избио арнаутски устанак, јавиле су се и оптужбе, те је тврђено, да је устанак и са стране потпомогнут. Ту је оптужбу изрекао и заступник српског министра иностраних дела др. Мирослав *Спалајковић*, који је сасвим децидирано оптужио Бугаре. Један је део српске штампе окривио и бечку дипломацију, а, према нашим приватним извештајима, у српским војничким круговима велико је нерасположење према Аустрији.

Колико је у свему томе истине, није наше да испитујемо, али ћемо упозорити на држање штампе, која није далеко од Балплаца.

Истина, један део те штампе доноси лажи на штету Србије, али упада у очи, да неки листови према Србији нису жучни као што су били. Напади београдске штампе и окривљавања монархије одбијени су истина енергично, али без познате жучности, а у томе је духу написано и службено саопштење, којим се демантују вести о ангажовању монархије за арнаутски устанак.

Најкарактеристичније је пак то, што истакнути листови бечки и пештански **допуштају могућност, да Србија окупира један део Албаније.** Ти листови, истина, кажу, како окупацији ваља одредити рок, но главно је, да се окупација начелно одобрава.

Бечка и римска дипломација почеше разговоре са великим силама о арнаутскоме устанку, и корисно би било, да се ти разговори крећу у духу допуштања ма и привремене окупације Албаније. Србија је у стању да уреди Албанију, а и време је да се једном и на Балплацу почне водити реална политика.

Рад на просвети у Србији.

Београд, 14. (27.) септ.

Престонички листови пуни су чланака о потреби ваљаног просветнога рада у нашим крајевима. И учитељи и професори дадоше се на посао, да саветом и мњењем својим подупру настојање званих фактора око реформисања школске наставе. Др. В. Н. *Стојковић* јаким нагласком истиче, како је од големе користи *увођање пољопривреде у наставу*; други дижу глас за наставу, која треба да је *национална*, јер као такова, она је уједно и очигледна, а тим се удовољава темељном принципу педагогије. И о *стручном надзору* повела се расправа у јавности, а тај надзор да буде сталан. Има гласова и против сталног стручног надзора, али су они на слабом темељу. Искуством је утврђено, да сваки рад треба надзора, за стручан рад потребан је и стручан надзор и у колико је овај сталнији, у толико је успешније његово деловање.

Оскудици на учитељима доскочиће се примањем учитеља са стране. Веле, да се око *150 учитеља из Хрватске пријавило за места у Србији*, а долазе и с других страна. Организација школске управе биће овде сасвим друкча него што је тамо код вас. Осим школ. надзорника (I инстанција), биће и просветних инспектора (II. инстанција) и тек онда долази министарство (III. и последња инстанција). Решењем министра просвете постављено је до сада четири просветна инспектора за нове крајеве. За косовску област, са седиштем у Приштини, постављен је г. Светозар *Томић*, професор III. београдске гимназије; за брегалничку област са седиштем у Велесу г. Милан *Баниħ*, професор I. београдске гимназије; за скопљанску област са седиштем у Скопљу г. Миливоје *Поповић*, професор војне академије, и за битољску област г. Петар *Типа*, директор реалке.

За овим сад долазе школски срезови са школским надзорницима. У министарству просвете завршен је рад на одређивању школских срезова у новоослобођеним крајевима, и седишта за школске надзорнике. Срезова ће бити четрдесет. Пошто се постави *40 надзорника* за нове крајеве, приступиће се подели на срезове и старих крајева. У целој проширеној Србији биће равно *100 школских срезова* са исто толико надзорника. Дакле 100 школских надзорника на од прилике 5000 учитеља или један надзорник на 50 учитеља, а то је за наше прилике посве добро расположење, јер ће сваки школски надзорник моћи добро да упозна подручног сваког појединог учитеља, са свима његовим врлинама и манама, па ће према томе и поступати. Средње школе неће се у новим крајевима отварати од ока и на памет, већ према фактичној потреби.

Инспектори министарства просвете, који су отпутовали у нове крајеве, отпочеће упис ђака за гимназију. Према томе, колики се број ђака пријави из кога места, инспектори ће предложити министру просвете, у којим све местима треба да се отворе гимназије. За сада су у министарству само у пројекту 19 гимназија, али овај број није дефинитивно утврђен. Распоред професора по средњим школама у старим и новим границама изићиће најдаље до 15. септембра, а рад у свима средњим заводима има отпочети 20. септембра по ст. кал.

Музичка школа „Станковић“ отпочела је овогодишњи свој школски рад у дому „Станковић“. За виолину је добавила новог наставника г. Карла *Милера*, сврш. ученика Бечке Музичке Академије и уметника на виолини. Упис још није закључен.

На овогодишњем упису на универзитету, који је завршен пре неки дан, уписало се свега 460 ученика. Од овога броја 150 је отишло на технички факултет, 140 на филозофски и 170 на правни.

Свршен је рад око изашиљања питомаца на стране универзитете. До сада се министарству војном пријавило 143 кандидата за војне питомце за медицину и ветерину. Од овога броја 20 медицинара и већи број студената универзитета, философа и техничара.

Ради се, али се не може све на једаред. Због закашњења а и прешних послова, које има општина да посвршава до краја ове године. Доситејев споменик подићи ће се тек идућег пролећа. Није још ни онда касно. И право је, свршити најпре оно, што не трпи одлагања.

Не ће бити без интереса, ако вам споменем нешто о црквеној књижевној старини. Црквено одељење министарства просвете добило је пре извесног времена два сандука старих црквених књига, већином у рукопису, које воде порекло из XV., XVI и XVII. столећа. Г. Љуба *Стојановић*, академик, прегледао је ове књиге, међу којима има и од велике историјске вредности, и о томе поднео извештај министарству просвете. Пошто се књиге, које су од вредности, искористе, вратиће се натраг у лесковски манастир, одакле су узете.

Дарежљивости нашега народа нема краја ни конца. То посведочава и ова околност, коју ћу да споменем. Г. г. Ђорђе *Попара*, овдашњи хотелијер, Рада *Михаиловић*, овдашњи трговац, и Милан *Србијанац*, трговац из Земуна, откупили су по 100 комада књига *„Нових јуначких пјесама“* г. Никца од Ровина и послали су основним школама у битољском, скопљанском и плеваљском округу.

Патриотска увиђавност поменуте господе заслужује истинску похвалу, јер се тим начином у народну масу уноси једна заиста добра и врло корисна књига.

Не би сметало, ако би се те и њима сличне *књижице пружале дечици у крајевима, где наш народ живи измешан са другим народима*, н. пр. у Барањи и Горњем Банату, јер такове књижице имају велику вредност за национално васпитање.

И позориште је моћан чинилац у просветном раду, па се с тога и тој просветној грани овде посвећује достојна пажња. У овој позоришној сезони изводиће се ове премијере: „Ташана“ од Б. Станковића, „Стана“ од Милана Беговића, „Краљева Јесен“ од М. Бојића, »Онај стари« од Жоржа Порториша, »Сирано де Бержерак« од Ростана, „Браћа Карамазови“ (по роману Ф. Достојевскога), „Иван Грозни“ I део од грофа Алексија Толстоја, „Росмерсхолм“ од Ибзена, „Романтичне Душе“ од Ростана, „Скапенове враголије“ од Молијера, „Ђамиле“ од Бизеа, „Минијатире“ од Чехова, као и репризе Шекспирових комада.

Гледе рада ове врсте у новим крајевима спомињем, да су управник скопљанског сталног позоришта г. Бранислав Ђ. *Нушић* и г. Ђура *Бајаловић*, архитекта, отпутовали у Скопље, да утврде детаље о оправци зграде скопљанског позоришта.

НОВИ САД, 16. септембра.

— Штадлеријада. На чуда, која ствара Штадлер у Босни, осврнула се и „Нова Слободна Преса“, која аферу „Маргарете службенице Малога Исуса“ и узбуђење босанских Срба због тога доводи у везу са устанком арнаутским, те каже, како је наведена афера за монархију незгодна нарочито сад, кад се диригују српски пукови против Арнаута. Нема сумње, да споменути бечки лист има право, а свакако је ствар врло жалосна, што је један надбискуп јачи од државне власти. „Н. Сл. Преса“ пита, да ли има средстава, да се тако један црквени великодостојник барем ограничи, а знак је рђав, кад се така питања у јавности могу стављати. У свакој добро уређеној држави власт је државна главни ауторитет, којем се сви покоравати морају. Где је у држави црна армада јача од државне власти. тамо није добро.

— Одступ шефа генералног штаба. Одступ шефа генералног штаба барона Конрада свршена је ствар, а бечки „Die Zeit“ од суботе и од недеље изнео је прави узрок одступу. *Узрок* је, наводи се, *у Јандрићевој и Редловој шпијонској афери.* Барону се Конраду пребацује, да није добар познавалац људи и да му се толико подвалило, да су се шпијони увукли у његову околину па и у кућу. (Јандрић је био пријатељ са барона Конрада сином официром Ур. »Бр.«)

Ми сматрамо, да је врло незгодна ствар, што се оваким начином миче са највишега положаја официр, којем су се до јуче словопоји певали. Нешто је труло у држави данској...

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Насиља против Пољака у Пруској. Пруска комисија за насељавање Познања Немцима, која фондовима, што броје стотине милијона, прекупљује и силом земљу од Пољака и насељава на њој Немце, издала је сада наредбу, да ти **насељеници не смеју ништа куповати од пољских трговаца и занатлија.** Такав »званични бојкот« влада трпи, али кад се Пољаци усуде да проповедају гесло »свој своме« и да позивају, да пољска публика потпомаже своје — влада одмах даје распустити такове зборове, узапћује листове, осуђује уреднике, јер је то, вели влада, незаконит поступак.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 16. септембра 1913.

— Избор питомаца и управитеља за Трандафилкино сиротиште. У петак после подне имађаху Управни Одбор и Књижевно Одељење Матице Српске заједничку седницу ради избора питомаца и управитеља за сиротиште Марије Трандафилке у Новом Саду. Како се није пријавио довољан број питомаца, то је избор *одложен*, док се не пријави довољан број сиротне деце, па ће се онда изабрати и управитељ.

— „Слогина“ скупштина. Како се на основу 16. §-а устава прошле недеље није могла одржати скупштинска седница „*Слоге*“, друштва бивших ученика, ученица и пријатеља српске велике гимназије новосадске, то је на основу 17. §-а устава заказана нова седница скупштинска, у којој одлучују они чланови, који дођу. Извештавајући о томе јавно, председништво моли и оне чланове »Слоге«, који нису дошли у прву сазвану седницу, да сад дођу и обаве дневни ред скупштински. Седница ће се одржати у свечаној дворници гимназијској у недељу 22. септембра (5. октобра) 1913. у 11 часова пре подне.

— Новосадска сезона Српског народног позоришта. Српско народно позориште завршава ове недеље представе у Ст. Паланци, одакле почетком идуће недеље долази у Нови Сад. Кад се утврди дан прве представе у нашем месту, објавиће се.

— Литерарно-васпитна дружина »Преходница« у Сомбору је на својој првој редовној седници, одржаној 4. (17.) септ. 1913. изабрала овај управни одбор: Председница: Дамјанка Вујадиновићева, IV. р. подпредседница: Милена Петровићева, учит приправница III., тајница: Надежда Јосићева учит. приправница IV. год., благајница: Ирма Јокајева, учит. приправница IV. год., књижничарка I. Даница Ићидова, приправница IV. год., II. Марија Поштићева учит. приправница III. год. Одборни-

це: Даринка Гавриловић, учит. приправница IV. год. Милена Милошева учит. приправница III. год. и Емилија Путчић учит. приправница III. год.

— **Трагедија једне српске породице.** Из *Нових Карловаца* нам јављају за овај трагичан случај: „У претпрошлу недељу је нагло позлило овдашњем грађанину Сими *Лазићу*, српском народном учитељу у миру, старцу од 80 година, и он наскоро за тим *умре*. Његова јединца сина *Богољуба*, овдашњег младог и вредног трговца, тако је дирнула ненадна смрт његова старог оца, да се је на мах и он разболео и наскоро и он испустио своју племениту српску душу. Овај трагичан случај изазвао је опште саучешће у месту и околини, где су познавали старога Лазића и његову породицу. Нарочито сви жале пок. Богољуба, који је тако рећи из ничега, вреднећом и штедњом својом стекао себи лепу трговину. Нагла смрт ова два честита човека оборила је у кревет и стару госпођу Лазићку те се је бојати, да ће је ова тешка жалост стати живота. Осим старице тугују за оба покојна Лазића три кћери, односно сестре, које сада немају ни оца ни брата. Стари Лазић је ревносно служио 40 година српској школи и просвети. Нека је њему и сину му Богољубу лака земља и вечан спомен!“

— **Нови илустрован лист.** Изишао је из штампе 1-ви број недељног листа „Српски Свет“ са бираном садржином и овим сликама: Осветници Косова и Сливнице (официри XI. пука шумадијске дивизије са пуковским сином малим Асаном), Никола Пашић (као каплар), Војвода Путник и Марков Прилеп. Цена је »Српском Свету«, који годину у октобру месецу почиње, пет круна (за иностранство 8 Круна). Претплата се шаље: **Управи „Српског Света“**, Нови Сад (Ujvidék), Гуштерска ул. бр. 11. Један број се на захтев шаље бесплатно на углед. Траже се продавци и повереници у свима местима.

— **Вест о верењу наследника српског престола.** У последње време опет су се јавиле вести о верењу наследника српског престола Александра. Овај пут јавља Рајтеров биро из Букурешта, да предстоји верење младога јунака са румунском принцезом Јелисаветом.

— **Девојачко васпиталиште Св. Мајке Ангелине у Будимпешти (IV. Váci utca 63.)** На захтев родитељима шаље заводске проспекте, даје обавештаје у погледу уписивања питомица за шк. г. 1913|14. 194 69-90

Новости са стране.

— **Унесрећене тобџије у Бечу.** »Милит. Рундшау« јавља, да су са автомобилног воза пала четири тобџије. Један је остао читав, но остала тројица су погажена. Двојица су *умрли* у болници, а трећи лежи тешко рањен.

Ово је за кратко време већ друга такова војничка несрећа у Бечу.

НОВИЈЕ.

Београд, 15. септембра. Генерал Живојин *Мишић*, шеф штаба Врховне Команде за време Србијина рата против Турске и Бугарске, *пензионисан* је, јер њега криве, што је оставио границу Србије према Арнаутлуку без довољно војске те је тиме увалио земљу у ову садашњу невољу.

Нанкинг, 16. септембра. Кинески генерал Чанг-Суен дошао је са 50 момака телесне страже у овдашњи јапански конзулат и свечано је замолио за опроштење, што су у Нанкингу убијени неки Јапанци, кад је војска кинеске владе Нанкинг освојила од бунтовника. Тиме је сукоб између Кине и Јапана изглађен.

Париз, 15. септембра. Службени лист објављује наредбу о новој подели равних корова на северној граници, чиме се паралишу немачке мере у тријерској области.

Грац, 15. септембра. Јуче су овде аграрци држали скупштину, у коју су продрле социјалисте, те је дошло до крваве туче, коју је полиција једва утишала.

Сансебастијан, 15. септембра. Министар-председник Барту са више државних секретара присуствовао је данас освећењу француске школе, па је у говору рекао, да ће Поенкаре учинити посету у Шпанији, са којом Француску веже искрено пријатељство.

ТЕЛЕГРАМИ.

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Немачко гледиште на акцију Србије.

Берлин, 16. септембра. „Норддајче Алгемајне Цајтунг“ пише, да цела Европа од Србије очекује умереност у употреби слободне акције у Албанији, јер ће се иначе Србија сударити са интересима великих сила.

Арнаутски устанак.

Атина, 16. септембра. Срби су напустили преспанску област, те је одмах заузела грчка војска. (Срби су то учинили због концентрације нападаја. — Ур. „Бр.“)

Београд, 16. септембра. Војска се концентрисала у Ресну.

Србија бије Арнауте!

— У офанзиви. —

Београд, 16. септембра. (Телеграм „Политици“ из Скопља.) Ноћас је командант задримске дивизије, пуковник Миливоје Анђелковић, стигао у Гостивар, где је преноћио, а јутрос отишао трупама. Данас су сви наши одреди прешли у наступање. Нова појачања непрестано стижу нашим трупама, које су поред све многобројности Арнаута, лавовски одолевале нападима.

Утврђено је, да су Арнаути пред Гостиваром имали четири топа и митраљезе и да су тим оруђима дејствовали против наших трупа, али без успеха.

Непријатељ, потиснут на целом фронту а нарочито **пренеражен дејством наше артиљерије**, напушта безобзирце заузете положаје, бацајући и прикупљену пљачку.

У току дана многа села су већ очишћена од разбојничких хорда.

— Борба код Врутока. —

Огорчена борба код Врутока, завршена је **тешким поразом Арнаута**.

До сукоба је дошло на косама недалеко од вароши Гостивара а између села Врутока и Речана. Арнаутске хорде, знатно надмоћније од наших слабих одељења, ударене су одједном с бока новим српским пешадијским одредима. У исти мах отворила је живу ватру и наша артиљерија, која је унела велику пометњу међу арнаутске редове и задала им страховите губитке.

Тим ударцем **Арнаути су разбијени и бачени** за пуних десет километара уназад ка Дебру.

Долазак заробљених српских подофицира.

Београд, 15. септембра. (Од нашег извештача.) Осамдесет српских подофицира, који беху задржани у Софији за размену са бугарским рањеницима, враћени су јучер у домовину, јер су ови бугарски рањеници отправљени у Софију. Грчке власти су српским војним транспортима, који иду преко Солуна, учиниле највеће олакшице.

Српске и словенске вести.

— **Мештровић у Београду.** Чувени наш вајар-уметник, Далматинац Иво *Мештровић*, стигао је са својом супругом преко Сењске Ријеке у Београд, где га чека велики уметнички посао: стварање Косовскога Храма, о чему смо већ напоменули у „Бранику“.

— **Предавање дра Тресића у Београду.** Одлични хрватски песник и политичар, посланик на бечком царевинском већу и далматинском сабору, др. Анте Тресић-Павичић, добио је позив од Српског Народног Позоришта у Београду, да дође да чита једне вечери своје епиникијске песме „Косово Освећено“, које су у целом интелигентном и независном делу Хрвата и Срба побудиле опште одушевљење и дивљење.

Дра Тресића-Павичића, који је широм целога Словенства начинио силну сензацију својим чувеним отвореним писмом бившем бугарском министру-председнику Даневу, чека особито топао пријем у престоници проширене Србије.

Ратне белешке.

— **Како Бугари нападају.** Један српски официр, који је донет у Београд рањен, саопштио је сараднику београдске „Правде“ како Бугари мучки нападају на српске трупе.

— Они — вели тај официр — око 2 часа по поноћи, напајају њихове војнике, које напред са подофицирима пусте. Иза њих стоји војна музика, која засвира „Шуми Марица«. Тада се пијани Бугари крену у напад, а иза њих стоје официри са пуним револверима, и чим се ко од војника окрене да погледа њихове официре, бију у месо. Тако пијане Бугаре ми дочекујемо мушки, и бијемо их све дотле, докле не окрену леђа.

Ово је други разговор који је имао сарадник „Правде“ са учесницима у рату, и из њега се види потврда, да Бугари у истини морају пијанство да употребљују при нападима.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

Продаје се мешовита и гвожђарска трговина у једном лепом чисто српском сремском месту. Радња врло добро иде а продаје се због смртног случаја; услови врло повољни.

Само Срби могу рефлектовати, јер смо ради да у српске руке пређе радња.

За услове ваља се обратити на администрацију „Браника“. 375 1-3

Мануфактурна и памучарска
ТРГОВИНА
ЂОКА РИСТИЋ
Вел. Бечкерек
потребује једног спомоћника за одељење памучарске трговине, који перфектно румунски говори. 352 3-3

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА ПРЕДСТАВЕ
Српског Народног Позоришта у Новом Саду.

Наша народна позоришна дружина долази почетком октобра месеца по новом календару из Ст. Паланке у Нови Сад, где ће се бавити према приликама два до три месеца.

Тим доласком наше позоришне дружине у Нови Сад отвара се претплата на 36 позоришних представа.

Ко се жели претплатити, ваља ту намеру да изјави на позоришној благајници (у Матичиној кући) сваки дан од 9 до 12 сахата пре подне.

Наши стари претплатници имају првенство на своју ложу или на своја места, али ту намеру своју морају пријавити на позоришној благајници најдуже до 5. октобра о. г. Ако то не учине, издаће се њихова места или њихове ложе онима, који се буду пријавили.

Претплатне су цене:

1) Ложа у партеру за једну представу 9 круна, ван претплате 10 К.
2) Ложа на I. спрату „ „ „ 8 „ „ „ 9 К.
3) Седиште у партеру у 1 и 2 реду у претплати 1 К 80 пот., ван претплате 2 круне.
4) Седиште у партеру у 3 и 4 реду у претплати 1 К 40 пот., ван претплате 1 К 60 пот.
5) Седиште у партеру у 7 до 11 реда у претплати 1 К 20 пот., ван претплате 1 К 40 пот.
6) Седиште у партеру у 12 реду у претплати 1 К., ван претплате 1 Круна 20 потура.
7) Седиште на балкону у 1 реду у претплати 1 К 80 пот., ван претплате 2 Круне.
8) Седиште на балкону у 2 реду у претплати 1 К 20 пот., ван претплате 1 К 40 пот.
9) Седиште на балкону у 3 и 4 реду у претплати 1 К, ван претплате 1 К 20 пот.

Претплата се уплаћује или у један пут или у 3 једнака оброка и то: први оброк у почетку претстава, други оброк после дванаесте, а трећи после двадесет четврте представе

Претплатници имају права да задрже своју ложу или своја места по претплатној цени и за представе ван претплате, али то право важи им само до 10 сахата пре подне свакад о дану сваке ванпретплатне представе.

Главна ће брига позоришне управе бити, да избором добрих комада и складним глумачким приказима набави свету нашем поучне забаве и угодне разоноде, да у публике српске пробуди и одржи стално интересовање и сталну љубав према нашем позоришту и да публику нашу истргне из чаме, у коју су је вргли незгодне наше јавне прилике и неприлике.

Наше народно позориште не добија ни од кога сталне годишње припомоћи, а фонд му не доноси толико прихода, да би могао подмирити све позоришне потребе, које се, према напредном духу позоришне и глумачке уметности, из дана у дан све више и више једнако умножавају.

У несташици сталне годишње потпоре наше народно позориште упућено је, да својом зарадом подмирује потребе своје.

А то се може постићи тек тако, ако га српски свет у том својски потпомогне.

Наш родољубиви српски свет у Новом Саду доказао је и до сад не само празним речима, него и на делу, да му опстанак и напредак нашег народног позоришта заиста на срцу лежи.

Управа нашег позоришта нада се поуздано, да ће наш српски свет у Новом Саду и овом приликом обилатом посетом и претплатом потпомоћи, да се одржи та наша најнародније просветна установа.

Из седнице управног одбора Српског Народног Позоришта у **Новом Саду** 16. (29.) септембра 1913 год.

Марко Вилић с. р.
секретар

Начеоник:
А. Хаџић с. р.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник

Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду.